„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr

Ніва

№ 29 (125) БЕЛАСТОК, 20 ЛІПЕНЯ 1958 г. ГОД III

НІКОЛІ БОЛЬШ ЗНІШЧЭННЯЎ

Быў памятны 1944 год. Стаяла ліпеньская гарачыня, якую распальвалі да чырвані гарматнія залпы. Чырвоная Армія і Польскае Войска таптали па пятах адступаючым гітлераўскім полчышчам.

На вызваленай з-пад фашыстоўскай акупацыі частцы зямель нашай краіны нараджалася новая народная ўлада — Польскі камітэт нацыянальнага вызвалення. На развалінах і папялішчах адраджалася новае жыццё. Вызвалены ад крывавай няволі людзі таўпіліся ля расклеенага на сценах ацалеўшых дамоў першага дакумента польскай народнай улады — Маніфеста да насельніцтва, у якім між іншыя сцвярджалася:

«На працягу 400 год паміж палякамі і украінцамі, палякамі і беларусамі, палякамі і рускімі існаваў перыяд пастаянных канфліктаў са шкодай для абодвух бакоў. У сучасны момант наступіў ва ўзаемаадносінах гістарычны паварот. Канфлікты ўступаюць месца дружбе і супрацоўніцтву, падыктаванаму супольнымі жыццёвымі інтарэсамі. Дружба і ваеннае супрацоўніцтва, запачаткаванае саюзам аружжа Польскага Войска і Чырвонай Арміяй павінны перарадзіцца ў трывалы саюз і ў суседскае сужыццё пасля заканчэння вайны».

Словы Маніфеста засталіся ўведзенымі ў жыццё. Перамога над гітлераўскай Германіяй прынесла Польшчы незалежнасць. Утварылася Польская Народная Рэспубліка. Аднак гэта ўжо была не памешчыцка капіталістычная, а рабоча-сялянская дзяржава, у якой усе грамадзяне, незалежна ад нацыянальнасці, расы і веравызнання, атрымалі роўныя правы ва ўсіх галінах дзяржаўнага, грамадскага і культурнага жыцця.

Ад першых дзён народнай улады беларускае насельніцтва актыўна ўключылася ў мірнае будаўніцтва. У першыя паваенныя гады яно актыўна ўключылася ў барацьбу за ўмацаванне народнай улады ў Польшчы. Сотні беларусаў аддалі сваё жыццё ў барацьбе з рэакцыйным падполлем. Беларускае насельніцтва, разам з польскім насельніцтвам прыступіла да адбудовы разбуранай гаспадаркі. Штодзённай ахвярнай працай прычынялася і прычыняецца да сацыялістычных пераўтварэнняў у нашай краіне, да індустрыялізацыі і развіцця сельскай гаспадаркі.

Паступовая ліквідацыя эканамічнай адсталасці паасобных раёнаў Беласточчыны спрыяе павышэнню матэрыяльнага ўзроўню жыцця беларускага насельніцтва. З кожным годам знікаюць сляды ваенных знішчэнняў, залечваюцца раны, прычынёныя жудаснай вайной.

Адзначаючы нашае супольнае свята, мы павінны не забываць аб тым, што на Захадзе растуць сілы нямецкага рэвізіянізма, які карыстаецца падтрымкай імперыялістычных колаў Злучаных Штатаў Амерыкі. Рашэнне аб узбраенні Бундэсверы ў атамнае аружжа значна павялічыла пагрозу новай вайны ў Еўропе і ва ўсім свеце. Таму трэба ўсе нашыя намаганні накіраваць у напрамку прадухілення пагрозы новай, яшчэ больш страшэннай — атамна - вадароднай вайны.

Напярэдадні нашага нацыянальнага свята — 22 ліпеня, — ва ўвесь голас заклікаем усіх, каму дарагія плёны нашай мірнай працы, жыццё людзей да стойкасці ў барацьбе за справядлівы і трывалы мір, за пабудову лепшага жыцця ў нашай краіне. Сёння вяртаемся думкамі да незабыўных дзён, калі на нашай зямлі ўмацоўвалася народная ўлада. З яе імем звязаны ўсе нашыя найлепшыя мірныя імкненні. Няхай лозунгам сённяшняга дня будзе кліч: ніколі больш вайны, ніколі больш знішчэнняў!

ВІКТАР ШВЕД
Сакратар ГП БГ-КТ, член Агульнапольскага Камітэта Міру

У БЕЛАСТОК прыязджае тэатр з Брэста

У рамах культурнага абмену паміж Польшчай і БССР, 21 ліпеня прыязджае на гастролі ў нашу краіну Драматычны тэатр імя «Ленінскага Комсамола» з Брэста.

Выступленні свае тэатр распачне ў Беластоку, дзе будзе знаходзіцца 6 дзён. На працягу гэтага часу беларускі тэатр паставіць 3 п'есы: «Брэсцкая крэпасць» — геройская драма ў IV актах — Кастуся Губарэвіча, «Тайфун» — Японскага драматурга — Сао-Джу-І, і камедыю ў трох актах «Жаніцьба Бальсамінава» — А. М. Астроўскага.

Распродажам білетаў займецца Паразумеўчая камісія профсаюзаў, «Орбіс», «Эстрада» і каса тэатра.

Павятовыя аддзелы Культуры будуць арганізаваць паездкі ў Беласток на спектаклі беларускага тэатра з Брэста.

Родныя краявіды

У Красным ля Супраслі
(фота Л. Каралеўскі.)

З візітам у беларускіх сяброў

Першыя дні чэрвеня... Размова па тэлефону з Кабінетам Міністра культуры і мастацтва, і кароткі загад: — «Таварыш Раманоўская, рыхтуйцеся да паездкі ў Мінск для ўдзелу ў Дэкадзе польскай культуры ў Беларусі». Перш здзіўленне, пасля радасць і нецярплівая падрыхтоўка. Да паездкі засталося нямнога часу.

Пасля развітанне з дэлегацыяй на галоўным вакзале ў Варшаве і поезд імчыцца да ўсходняй граніцы. Тэрэспаль і неўзабаве Брэст...

Вітаюць знаёмыя і сябры

Ужо праз вокны вагона ў Брэсце бачу знаёмыя твары савецкіх таварышаў, якія выйшлі вітаць нашую дэлегацыю — Тав. Крыштафовіч, намеснік старшыні Абласнога Совета Дэпутатаў працоўных; беларускі паэт Максім Танк і інш. Вітаемся як з добрымі знаёмымі. Максім Танк быў нашым госцем на беларускім фэстыне ў Белавежы. А з тав. Крыштафовічам у прысутнасці Міністра культуры Беларусі тав. Кісялёва яшчэ не так даўно абмяркоўвалі мы ў Беластоку план прыгранічнага культурнага абмену. Паціскаем рукі, вітаемся з іншымі незнаёмымі, але ўжо сябрамі. Мноства букетаў, кветак і зноў цягнік імчыць нас на Мінск.

Мінск — вялікі пляц будовы

14 чэрвеня — першая раніца ў беларускай сталіцы. З балкона IV паверху гасцініцы «Беларусь» гляджу на горад. Бачу шырокія вуліцы, цудоўныя будынкі, вялізныя пляцы, а на ўскраінах горада каміны фабрык і істужкі дымоў. Беларуская сталіца сустракала свой працоўны дзень — яе жыхары спяшаюць на «вялікі пляц будовы». Усё, што пабудавана пасля вайны і што цяпер будуецца ў Мінску здаецца нечым проста фантастычным.

У час першых дзён пабыўкі нават павярхоўна можна было адчуць, як вялікія намаганні паклалае беларускі народ, каб загоіць нанесеныя вайною раны. Міністр культуры тав. Кісялёў інфармуе нас, што на прамысловае, камунальнае і сацыяльна - культурнае будаўніцтва ў Мінску выдаткоўваецца 2 мільёны рублёў у дзень! Так, гэта відаць на кожным кроку.

Мае голас Беларускае Таварыства культурнай сувязі з заграніцай

У вельмі прыемна абсталяваным палацыку прымае нас старшыня Таварыства — тав. Казлоў.

Прадстаўляе план нашай пабыўкі ў Беларусі. І так: — вечары дружбы, сустрэчы з літаратарамі і кампазітарамі, тэатральныя спектаклі, экскурсіі ў музеі і іншыя культурныя ўстановы, наведванне фабрык і заводаў, паездкі ў Навагрудак, Віцебск і Гомель.

У план уваходзяць індывідуальныя пажаданні нашых дэлегатаў, паводле іх зацікаўлення. Усё бярэцца пад увагу. Адно з'яўляецца пэўным — уражанняў і эмоцый хопіць. Шмат пабачым, шмат даведаемся аб людзях і іх краіне. Сёння ўрачыстым канцэртам пачнуцца дні польскай культуры ў Беларусі.

«Нас нічога не раздзяляе але ўсё аб'ядноўвае»

...гэта асноўная думка, якая вылучалася ва ўсіх урачыстых прамовах на сходах і вечарах дружбы арганізаваных у сувязі з дэкадай польскай культуры ў Беларусі.

Аб'ядноўвае нас справа барацьбы за мір ва ўсім свеце.

(Працяг на стар. 2)

Польская дэлегацыя ля Дома Урада ў Мінску.

«Сеанс-фільм»

Гарадскі Аддзел Беларускага грамадска - культурнага таварыства разам з Камітэтам совецкіх грамадзян у Беластоку прыступіў да арганізоўвання сеансаў совецкіх і заходнееўрапейскіх кінофільмаў. Уступ на сеансы бясплатны.

Першы сеанс адбудзецца у гэту суботу ў 18 гадз. у памяшканні Галоўнага Праўлення Беларускага таварыства па вул. Маніфесту Ліпцовага 25 (тылавая частка будынка былога кіно «Сірэна»). (ся)

З візітам у беларускіх сяброў

Працяг са стараны 1.

Чуюцца прозвішчы вялікіх герояў вызваленчай барацьбы і стваральнікаў культуры: — Кастусь Каліноўскі, Фелікс Дзяржынскі ,Адам Міцкевіч, Сыракомля, Манюшка. Адным калыскай была беларуская зямля, а другім — польская. Аднолькава шануе іх народ — беларускі і польскі.

Гаворыць аб гэтым намеснік Міністра культуры Беларусі тав. І. З. Шарахоўскі і многа іншых, выступаючых. Максім Танк і іншыя паэты чытаюць творы Міцкевіча ў іх перакладзе на беларускую мову, хоры спяваюць песні «Мазоўша», салісты выконваюць творы Шапэна і Манюшкі. У Беларусі на вечарах беларуска - польскай дружбы гучыць польскае слова і песня, грымяць воклічы ў гонар польскага народа і вечнай з ім дружбы. Многа сардэчнасці, кветак, цёплы прыём з боку незлічоных натоўпаў народу.

«Сцежкамі вялікага паэта ..»

...гэта не толькі загаловак прыгожай брашуры, якую бачылі мы ў музеі Адама Міцкевіча ў Навагрудку — але адначасова і траса, якую абдумалі савецкія таварышы, каб маглі мы ўбачыць найдаражэйшыя нашаму сэрцу памяткі па вялікім Міцкевічу. Перш Шчорсы — калгас, у якім аж бурліць жыццё. Энергічны і вельмі гасцінны старшыня калгаса вядзе нас пад дуб Адама Міцкевіча. Так, гэта тут, у графа Храптовіча, працаваў Міцкевіч у бібліятэцы. Тут любаваўся харастром прыроды і напісаў санет «Нёману». Тут, пад каранастым дубам снаваў думкі напісаць «Гражыну».

Дуб яшчэ застаўся, зеляніцца і росціць свае жалуды. Сцерагуць яго добрыя людзі, сябры. Дзеці садзяць кветкі. Сцежкі да дуба не зарастаюць.

Хвіліна роздуму... Тутжа быў, сюды хадзіў, тут адпачываў — Адам Міцкевіч.

А ў Навагрудку ўсё было пад знакам Міцкевіча. Ахоплівала вялікае хваляванне наведваючы Дом - Музей Міцкевіча. Як тут ціха і дастойна! Як клапатліва ахоўваюцца памяткі па вялікім паэце! Колькі сэрца ўкладае ў гэта загадчык Музея і Раённы Совет! Ізноў рэфлексіі.

Сюлыма хадзіў... Адна з вуліц Навагрудка называецца яго імем.

Увечары на ўрачыстым канцэрце так казала навагрудская студэнтка:

«Мы, моладзь, ганарымся тым, што ў Навагрудку, які называюць горадам студэнтаў, жыў калісьці Адам Міцкевіч, што наш лірычны беларускі пейзаж, наша возера Свіцязь, рака Нёман, сцены муроў старажытнай крэпасці навявалі песні вялікаму песняру польскага народа. Адам Міцкевіч надоўга застаўся жыць у сэрцы нашага народа.

Дом - музей зусім нядаўна наведаў адзін просты старэнькі чалавек. Ён з пачцівасцю зняў шапку ля дзвярэй і з непакрытай галавой увайшоў у музей. Гэта яшчэ раз сведчыць аб тым, што ніколі не зарасце дарога дружбы як ніколі не пакрыецца травой тая сцежка, якая вядзе на Курган бяссмерця, апеты не раз у вершах».

АЛЬФРЭДА РАМАНОЎСКАЯ
загадчык Аддзела Культуры ВРН у Беластоку,
член польскай дзяржаўнай дэлегацыі на Дні польскай культуры ў Беларусі

Аўтар артыкула і сакратар ГП ТПП-Р, Тадэуш Кеёнжэк на дзіцячай чыгунцы ў Мінску.

Яшчэ аб выстаўцы народнага мастацва

Пісалася ўжо ў «Ніве аб тым, што ў Варшаве ад 2 да 15 чэрвеня была адкрыта выстаўка народнага мастацтва нацыянальных меншасцей Польшчы.

Выстаўку наведвала штодзень вялікая колькасць людзей. Выклікала яна зацікаўленне польскага грамадства. Найлепш сведчыць аб тым вялікая колькасць заўваг гледачоў, упісаных у памятную кніжку на выстаўцы. Вось некаторыя з гэтых заўваг:

„Wystawa ciekawa i dobrze charakteryzująca odrębność poszczególnych narodowości. Szkoda, że tak uboga pod każdym względem ilościowym i ograniczona tylko do działu tkanin. Np. architektura mogłaby być pokazana w fotografiach, przedmioty codziennego użytku w naturze".

„Wystawa ciekawa — choć może za mało eksponatów. Np. uważam, że mniejszość białoruska mogła wypaść dużo bogaciej, to samo zresztą dotyczy i Słowaków.

Niemniej jednak wysiłek, jaki w to włożono, budzi nadzieje, że osiągnięcia w pracy kulturalnej mniejszości narodowych w Polsce, znajdą w końcu należyte miejsce".

Зразумела, што першая ў гісторыі нацыянальных меншасцей Польшчы гэтага роду выстаўка мела яшчэ многа недахопаў і многа пад яе адрасам выказвалася крытычных заўваг.

Арганізацыя такога роду выстаўкі, а таксама крытычныя заўвагі людзей, якія яе наведвалі напэўна дапамогуць многа лепш падрыхтаваць цэнтральную выстаўку народнага мастацтва нацыянальных меншасцей, якая будзе арганізавана ў наступным годзе.

В. Ш.

Чжоў Энь-лаі за тачкаю

Прэм'ер Кітайскай Народнай Рэспублікі Чжоў Энь-лаі разам з групай кіраўнікоў Урада і Партыі працаваў на будове воднага басейна ля Пекіна.
Фото — ЦАФ

Міжнародны агляд

Хрушчоў аб галоўных пытаннях дня

11 ліпеня г. г. на V З'ездзе Нямецкай Сацыялістычнай партыі адзінасці выступіў з прамовай І-шы сакратар ЦК КПСС Мікіта Хрушчоў. Парушыў ён шмат пытанняў, якія датычаць міжнароднага сацыялістычнага руху, ролі сацыялістычных дзяржаў, міжнародных адносін і справы Нямеччыны.

У гэтай апошняй Мікіта Хрушчоў адхіліў манёўр заходніх дзяржаў, разлічаны на тое, каб зблытаць вырашэнне нямецкага пытання, і заявіў, што рэальным шляхам да ўз'еднання з'яўляецца стварэнне канфедэрацыі.

12 ліпеня г. г. М. С. Хрушчоў выступіў на мітынгу скліканым у гонар пабыўкі ў СССР прэзідэнта Чэхаславакіі ў Палацы спорта ў Маскве. Гаворачы аб пытаннях сучаснага міжнароднага становішча, Мікіта Хрушчоў сказаў: «Галоўнае пытанне, якое у сучасны момант хвалюе думкі ўсіх людзей, незалежна ад іх палітычных перакананняў, сацыяльнага становішча, веравызнання, колеру скуры, — гэта пытанне аб міры, пытанне аб тым, у якім напрамку будуць развівацца міжнародныя падзеі».

Заходнееўрапейскія краіны выступаюць за пашырэнне гандлю с сацыялістычнымі дзяржавамі

Карэспандэнт газеты «Джэранль оф комерс» паведамляе з' Парыжа, што заходнееўрапейскія краіны ўсё больш настойліва патрабуюць ад ЗША карэннага перагляду абмежаванняў у гандлі з сацыялістычнымі краінамі.

«Калі Злучаныя Штаты, — піша карэспандэнт— будуць і далей пярэчыць супроць лібералізацыі гандлю, які еўрапейцы лічаць неабходным і апраўданым, то еўрапейцы, як мяркуюць, могуць прыняць меры незалежна ад ЗША».

Чэхаславакія — ГДР

У Празе падпісаны, дадаткова, пратакол да гандлёвага пагаднення паміж Чэхаславакіяй і ГДР ад студзеня 1958 года. Чэхаславакія паставіць ГДР прадукцыю горнай і металургічнай прамысловасці, легкавыя аўтамабілі, матацыклы, бавоўняныя тканіны, скураны абутак і вырабы дрэваапрацоўчай і папяровай прамысловасці. ГДР будзе экспартаваць у Чэхаславакію прадукцыю машынабудаўнічай прамысловасці, а таксама ўгнаенні і хімікаліі.

Ірак — рэспубліка

14 ліпеня г. г. у Іраку быў звергнуты ўрад і устаноўлена новая ўлада. Дагэтуль у Іраку была манархія. Першым крокам новага урада было знясенне манархіі і ўстанаўленне рэспублікі. Затым паклікаThe — Совет дзяржавы і створаны Совет суверэннасці.

Совет суверэннасці і новы ўрад будуць кіраваць краінай да часу, калі будзе праведзены народны плебісцыт.

Першым крокам на арэне міжнароднай новай рэспублікі было прызнанне Аб'еднанай Арабскай рэспублікі, якая ў сваю чаргу прызнала новы ўрад Ірака.

Агенцыя Асашэйтэд прэс піша, што звяржэнне караля Ірака, гэта заходнім пазіцыям на Блізкім і Сярэднім усходзе, самы вялікі ўдар ад часу абнародавання Суэцкага канала.

Х. А-ч.

Што зганяе сон з вачэй Далеса

У мінулым тыдні пісалі мы аб візіце Далеса ў Францыі. Не паспеў дзяржаўны сакратар ЗША адсапнуць пасля вяртання з Парыжа, а ўжо выбраўся ў новае падарожжа.

На гэты раз паехаў не за акіян, а ў Канаду і не сам, а ў кампаніі з Эйзенхаўэрам.

Якая патрэба прымусіла іх падарожнічаць у Отаву? Не з'яўляецца для нікога таямніцай, што канадска - амерыканскія адносіны ў апошні час рэзка пагоршыліся. У Паўднёвай Амерыцы віцэпрэзідэнта ЗША закідалі нядаўна каменнямі. Гэтая хваля антыамерыканізма — як сцвярджае вашынгтонскі друк — ахапіла і Канаду. Нават Лестэр Б. Пэрсон, відны канадскі дзяржаўны дзеяч, правадыр ліберальнай партыі, нядаўна заявіў:

«Ёсць сёння ў Канадзе шмат людзей, якім не дае спакою думка, што для таго толькі перасталі мы быць калоніяй Аб'еднанага Каралеўства, каб стацца краінай эканамічна падпарадкаванай Злучаным Штатам — а гэтае адчуванне мае пэўныя гістарычныя падставы — што гэта можа стацца ўступам да палітычнага і культурнага падпарадкавання».

«Нью-Йорк таймс» з занепакаеннем пісаў нядаўна: «адносіны паміж двума суседзямі дасягнулі цяпер такой стадыі, якую можна лічыць крытычнай».

У сучасны момант па ўсёй Канадзе гучыць лозунг: «Канада для канадцаў».

Канада фармальна з'яўляецца брытанскай даменіяй. Аднак прыкметай гэтай прыналежнасці засталіся толькі партрэты каралевы Альжбеты ва ўстановах і малюнкі англійскіх каралёў на манетах і паштовых марках.

Эканоміка Канады залежна ад ЗША. Амерыканскія манаполіі займаюць ключовыя пазіцыі у народнай гаспадарцы гэтай краіны. На долю Злучаных Штатаў прыпадае 60 працэнтаў канадскага экспарту і 73 працэнтаў канадскага імпарту. Самыя малыя ваганні ў гаспадарчым жыцці ЗША тут-жа даюць аб сабе знаць у Канадзе.

Канада сядзіць глыбока ў амерыканскай кішэні. У шматлікіх выпадках Канада не можа самастойна распараджацца прадукцыяй, якую вытварае на сваёй-жа ўласнай дзямлі. Калі некалькі месяцаў таму назад канадская аўтамабільная прамысловасць намагалася прадаць партыю аўтамабіляў Народнаму Кітаю, гэты дагавор, па загаду ЗША, быў анулявань фірмай — вытворцам, у даным выпадку, амерыканскага Форда. Выявілася, што канадскімі аўтамабілямі распараджаюцца ЗША. Гэта самае адносіцца да большасці іншай прадукцыі.

У выніку змяншэння попыту на амерыканскім рынку, шэраг вядучых галін канадскай прамысловасці, такіх, напрыклад, як горнадабываючая, лясная, цэлюлёзна — папяровая і нафтовая, змушаны былі моцна зменшыць сваю вытворчасць. У краіне налічваецца звыш поўмільёна беспрацоўных.

Не лепш маецца справа і ў сельскай гаспадарцы, дзе амерыканская праграма збыту сельскагаспадарчых надвыжак наносіць непасрэдна ўдар канадскім фермерам.

Гэта, усё больш выразная, інгерэнцыя ЗША за ўнутраныя справы Канады і абурае канадцаў, якія не хочуць больш граць ролі беднага сваяка. Гэтая непаслухмянасць і зганяе сон з вачэй дзеячоў ЗША.

ХВЕДАР АСІНІЧ

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА

№ 2

Трыбуна літаратурнага аб'еднання

Лепш я хацеў-бы

Ужо лепш я хацеў-бы ў гнілых лахманах,
Як бяздомны бадзяга век блукаць без цэлі,
Ці закованы ў страшных, як смерць кайданах
Правесці ўсё жыццё на турэмнай пасцелі;
Ужо лепш я хацеў-бы пайсці жабраваць,
Ад сяла да сяла з торбай лазіць праз поле
І ад голаду-холаду плакаць, стагнаць
І не бачыць надзеі на лепшую долю;
Ужо лепш я хацеў-бы нырнуць дзесь пад лёд —
Утапіцца, ці куляй пакончыць з сабою —
Ніж запляміць айчыну і родны народ
Злом і брудам ілжы для багацця, спакою.

ДЗМІТРЫ ШАТЫЛОВІЧ

ВЯСНА

Надаела зіма нам усім,
Непрыкметна, звычайна зусім
Так, як з году на год
Тае снег, тае лёд,
Прыдуць урэшце спякоты, дажджы.

А тым часам у сённешні дзень
Яшчэ ходзіць зімовы злы цень.
Але сонца ўгары
Ужо чакае пары,
Каб даць волю праменням сваім.

Цёплы вецер дыхнуў, праляцеў
Над зямлёю туды і сюды,
Застагнаў стары бор,
Як асілакаў хор,
Затрашчалі на рэках ільды.

Промень сонца адбіўся ў вадзе
І ў далёкі прастор паляцеў
Ніткай золата ён
Паімчаўся, пайшоў
Штораз вышэй, да хмараў, да зор.

Над зямлёю ўжо птушкі ляцяць
Дружным хорам вясёла крычаць:
«Мы з далёкай зямлі
Прыляцелі сюды,
Мы матулі - вясны пасланцы».

Яшчэ шэрая вокал зямля,
Свежых лісцяў ні кветак няма,
Толькі мокры пясок
Пакрыў куст - верасок,
Што мінуўшаю восенню цвіў.

І ў амшалым адвечным бары
Цёплы вецер даўно ўжо шуміць,
Вераском калыхнуў,
У дугу траўку загнуў,
Слёзы радасці з голяк змахнуў

МІКОЛА КРАСОЎСКІ

Буслы прыляцелі

Буслы вярнуліся на радзіму
З спякотнага Егіпта
У сваю буслiную хаціну,
Што зорамі пакрыта.

— Буслы, буслы! — сустрэлі дзеці
І наўздагонкі як той вецер...
Бо кажуць гэтак людзі,
Што хто лятучых буслоў стрэціць,
Як вецер лёгкім будзе.

УЛАДЗІМІР ГАЙДУК

Надзея

Не кажы, што надзеі няма,
Што і мэта існення разбіта.
Паглядзі! Агляніся ўвакруг
Як шуміць, як каласіцца жыта...

Ці тым шумам сваім маладым
Не гаворыць, як стан яе моцны...
Што не схіліць яе галавы,
Ані град, ані віхар поўночны.

А мо' пудзіць цябе што трава...
Што пусты яшчэ колас зялёны?
Пачакай! Дай яму дарасці.
Ён сагнецца зярнём прапаўнёны.

Вокам кінь ў далёкі працяг,
Усё яна, ды яна каласіцца.
Думна выглядзіць у рысах сваіх,
Стройным станам сваім залаціцца.

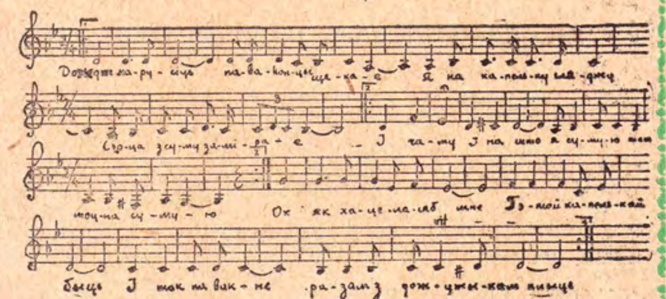
А зраслась яна моцна з зямлёй,
З глебай роднай карэннямі звілась.
І каб вырваць яе, заглушыць,
Моц такая яшчэ не зрадзілась.

Выкінь прэч з галавы гэты сум.
Грэшыш цяжка сам відзючы гэта.
Напудзіла цябе знаць зіма?..
Усё вярне табе гойнае лета.

МІКОЛА БУЦЫЛІН

Словы і муз. М. Валкавыцкага.

ДОЖДЖ

Дождж марусіць,
Па ваконцы сцякае.
Я на капельку гляджу,
Сэрца з суму замірае.
І чаму?
І нашто?
Я сумую так моцна сумую.
Ох, як хацелася-б мне
Гэтай капелькай быць.
І так па вакне
Разам з дожджыкам плыць.

Літаратурны семінар

12 і 13 ліпеня г. г. у Беластоку адбыўся двухднёвы семінар для маладых літаратараў, згуртаваных у літаратурным аб'яднанні пры рэдакцыі «Ніва».

На семінары былі выслуханы лекцыі на тэму: «Мова мастацкіх твораў» (праф. Бірыла) і «Асаблівасці развіцця беларускай літаратуры» (праф. Тарасаў), а таксама абмеркаваны творы ўдзельнікаў семінара.

Васіль Баршчэўскі.

Дужы Ясё

Славутая была некалі Носкава карчма. І пабудавана яна ў вельмі выгадным для носкавых інтарэсаў месцы. Навокал густа параскідаліся шматлікія вёскі — Бандары, Багнюкі, Рыбакі, Рудня, Боўтрыкі, Лука, Слабодка, жыхары якіх былі штодзённымі наведвальнікамі носкавай карчмы. Тады яшчэ не было ў вёсках крамаў. А ў носкавай карчме — чаго толькі душа твая захоча. Ад тоненькай іголачкі аж па пукаты гарнец гарэлкі — усяго тут было поўна.

Ля самай карчмы праходзіў шырокі, добра праезджаны гасцінец. У адзін бок ён вёў у Нараўку, адкуль рукой падаць да Гайнаўкі і Белавежы, у другі бок, праз пераезд на рацэ Нарве, у Бандары, дзе раздвойваўся, налева ідучы праз Міхалова ў Беласток, а направа — праз Ялоўку ў Свіслач, Валкавыск і недзе далей у глыб Беларусі, мо да самага Мінска...

Па гэтым гасцінцы ў розных напрамках штодзень паўзлі сялянскія фурманкі. А носкава карчма так і маніла, так і цягнула ў свае шырокія дзверы. Як-жа тады не зайсці, як не паспрабаваць носкавага піва, як не кульнуць гарнец гарэлкі, ды не прыкусіць смакавітым селядцом з цыбулькай, а то і кругам падсушанай, прыемна пахнучай часначком ды гарчыцай каўбаскі. Аднак найбольшы рух у Носкавай карчме быў на весну, калі узбураная цёплымі праменнямі сонца рака рвала тоўстыя аковы ільдоў і, пераліваючыся па ім злоснымі, магутнымі хвалямі, крышыла на дробныя кавалачкі, ды гнала недзе ў ніз да Тыкаціна і далей, аж да самага шырокага Буга.

У такі час стары Носка ў круглай ярмолачцы, якой ён, мабыць, ніколі не скідаў са сваёй пасівелай галавы, выходзіў на парог карчмы, ды, зрабіўшы над паморшчаным ілбом казырок з шырокай далоні, прыжмурыўшы вочы, узіраўся ў далечыню ўзбуранай ракі.

— Рушыла наканец, — шаптаў ён, радасна ўсміхаючыся цёпламу сонцу.

— Хутка пойдуць плыты. Будзе гешэфт. Будзе вялікі гешэфт. Трымайся Носка! — падбадзёрваў сябе карчмар.

Не памыляўся стары Носка. Не паспелі яшчэ на рацэ сплысці ледзяныя крыгі, а ўжо ўслед за імі працавітыя, ды не менш крыклівыя арэльшчыкі гналі доўгія плыты стройнага белавежскага дрэва.

— Наляж на адбежак! Прытрымай цалям! — далёка несліся па рацэ воклічы арэльшчыкаў.

Большасць арэльшчыкаў — гэта тутэйшыя сяляне, жыхары наднараўскіх вёсак. Аднак нярэдка тут сустрэнеш і далёкіх, — панурых лясных людзей з глыбіні самай пушчы, а часам і худых, змораных цяжкай працай і спрадвечным недахопам ежы, — палешукоў.

Цяжкая праца арэльшчыкшау. Не кожны здолее доўга вытрымаць у пякуча - халоднай вадзе. Прастуда, сухоты і смерць — гэта неадлучныя спадарожнікі ў іх цяжкім жыцці. Не з роскашы ішлі на арэльку сяляне. На прадвесні дзеткам іх хацелася хлеба. А купцы за арэльку плацілі нядрэнна. Таму не даводзілася арэльшчыкам лічыцца са сваім здароўем.

Дагнаўшы плыты да пераезду, што паміж карчмой і Бандарамі, арэльшчыкі затрымоўваліся. Так ужо здаўна вялося, што некалькідзённы адпачынак арэльшчыкі рабілі тут. Прымацаваўшы плыты ля берагу, яны гаманлівымі групамі накіроўваліся ў карчму. Трэба-ж перадыхнуць, развесяліць нечым сумныя душы. А дзе-ж гэта лепш зрабіць, як не ў носкавай карчме?

Людзі прагныя вясёлай гульні і выпіўкі, накіроўваліся ў носкаву карчму. Больш спакойныя і ашчадныя ў нохімаву, што стаяла насупраць носкавай, далей ад гасцінца. Аднак тых першых было заўсёды больш. Ды і куды там худому, згорбленаму, ды вечна засморканаму Нохіму раўняцца з Носкам! У яго-ж, калі не лічыць старога таннага піва, ды прыпсутых селядцоў, амаль нічога няма для арэльшчыкаў. Іншая справа ў Носкі. Прасторны пакой застаўлены шырокімі сталамі і гарэлкі, піва — хоць заліся і закускі хапае, абы толькі грошы, а калі іх не хопіць, то Носка пойдзе чалавеку насустрач, ды вельмі ахвотна прыме ў залог вопратку, а то і абутак, калі не зусім падношаны.

— Грунт, то гешэфт, абы рух, — кажа Носка.

А што найважнейшае ў Носкі, дык гэта здаровая як рэпа, ды гібкая, як арэльская леска, дачка Рузя. Калі, падвыпіўшы арэльшчык не зусім ветліва прыложыць сваю здаравяцкую руку да рузінага пругкага сцягенца, яна не пакрыўдзіцца за гэта ніколі. Ну што-ж, грунт то гешэфт, як кажа тата Носка.

(Працяг на стар. 6)

Саколка ў мінуым і сёння

Не запісана ў гісторыі, калі, паміж маляўнічых ўзгоркаў, на месцы сённяшняй Саколкі паўстала невялічкая вёска. Вакол расціраліся густыя, непраходчыя бары, глухія нетры, поўныя дзікага звяр'я. Тут, у гэтай вёсцы, па загаду караля, быў пабудаваны двор для паляўнічых, вялікая сабачарня. Гадавалася тут мноства прывучаных да палявання сокалаў, было многа загоншчыкаў, ганіцеляў ляснікоў. Двор стаў цэнтрам каралеўскіх паляванняў у гэтай аколіцы і таму мусіць да мясцовасці гэтай прымкнула назва Саколка.

Старая Саколка. Камянічкі з XVIII стагоддзя.

Кароль Сігізнумд Стары аддаў Саколку ў спадчыну сваёй жонцы Боне і запісаў пры тым на ўласнасць шмат гектараў навакольных лясоў.

Па яе ініцыятыве ў Саколцы было адкрыта некалькі гарбарняў. Пасля маршал Тызенгаўз адкрыў у Саколцы адну з першых у Польшчы тэкстыльную мануфактуру. Саколка пераўтварылася ў павятовае мястэчка.

Пры царскай уладзе, як гавораць дасціпныя, цар загадаў вывозіць у Саколку ўсіх непаслухмяных урадлікаў, якім гэтая забітая дошкамі ад свету дзіра мелася вярнуць духовую роўнаважнасць. Больш ажывілася Саколка пасля пабудавання тут чыгункі з Варшавы ў Вільню. Стаў развівацца гандаль і рамесніцтва. Аднак вялікага эканамічнага росквіту Саколка не дасягнула, па сённешні дзень яна засталася поў мястэчкам, поў вёскай, дзе ў любую хвіліну дня можна ўбачыць шпацыруючых па вуліцах кароў.

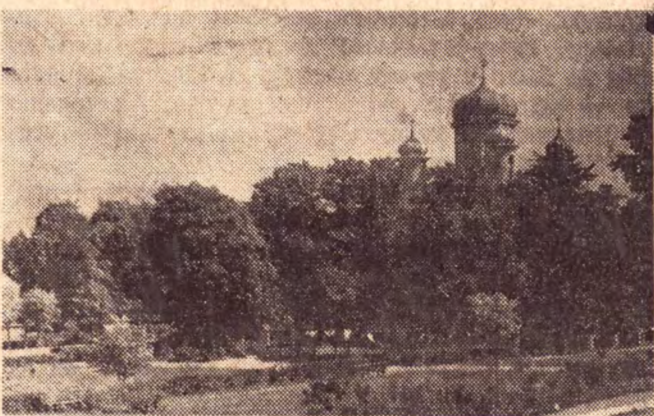
Новая Саколка. Адміністрацыйны дом, у якім знаходзіцца ПК ПАРП і іншыя ўстановы.

Да вайны было ў Саколцы чатыры гарбарні і крыху развівалася рамесніцтва.

На працягу пасляваенных год нічога тут не змянілася. Гарбарні і рамесніцтва знішчылі немцы, новае будаўніцтва тут не ўспрымалася. Жыццё плыло паволі, нецікава.

Бадай два гады таму назад аблічча Саколкі пачало змяняцца. Пабудавана тут некалькі ўстаноў. У сучасны момант заканчваецца пабудова 28 індывідуальных жыллёвых дамоў і навейшы інтэрнат для школьнай моладзі.

А перспектывы? У гэтым годзе распачынаецца пабудова фабрыкі перавырабу фруктаў, якая ў будучыні забяспечыць працай каля 300 асоб насельніцтва. Сыравінная база дастатковая тут на Сакольскі і Дуброўскі паветы. У недалёкай будучыні распачне працу прадпрыемства скураных вырабаў, дзе атрымае працу 100 асоб. Ідуць работы пры пабудове помп і водаправоднай сеткі, якой у Саколцы не было. Ужо арганізаваўся камітэт па справе пабудовы дома настаўніка, зроблена праекты пабудовы новых жыллёвых дамоў і рамесніцкіх прадпрыемстваў. Паўночным краем мясцовасці, незадоўга, будзе праходзіць новая чыгуначная лінія, Саколка — Аўгустаў, якая аж івіць адсталую гаспадарча Саколку.

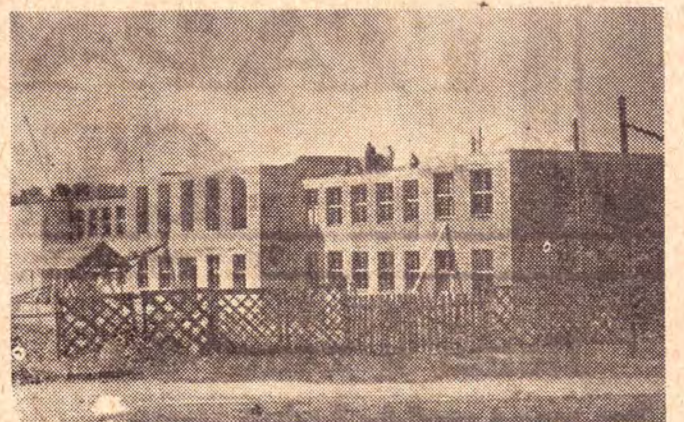

Від на сквер і царкву ў Саколцы.

Недалёка ад Саколкі ідуць пошукі жалезнай руды. Адкрыццё ў Саколцы шахты жалезнай руды, мела-б вялікае значэнне. Так у агульным нарысе маецца жыццё Саколкі.

Сёння у выніку актывізацыі малых мястэчак, Саколка пачынае жыць па-новаму.

Тэкст і фото — Лес.

У гэтым будынку будзе навейшы інтэрнат для моладзі.

Будуць мураваныя дамы

Кожны павет намагаецца забяспечыць сябе як найбольшай колькасцю будаўнічых матэрыялаў уласнага вырабу, каб ператварыць вёскі з драўляных у мураваныя. У Дубічах Царкоўных стаяла пустая абора былога сельскагаспадарчага каапэратыва. Дырэкцыя цагельнага прадпрыемства ў Орлі пастанавіла наладзіць тут выраб будаўнічых матэрыялаў, як пустакоў, чарапіцы, цэментных баняў на клодзежы і г. д.

Ужо ад некалькіх месяцаў ідзе работа. Працуе тут 10 людзей. Гаспадары купляюць штодзень тысячы пустакоў, чарапіцы.

Такіх пустых абор ў нашым ваяводстве ёсць яшчэ не мала і ўсюды ў іх можна было-б наладзіць выраб будаўнічых матэрыялаў. І карысць і праца насельніцтву.

(А. А.)

Тафілаўскія жанчыны

Гурток вясковых гаспадынь у Тафілаўцах, Гайнаўскі пав., вядомы з таго, што добра працуе.

Зімою гурток правоздіў кулінарныя курсы, якія закончыла шмат жанчын вёскі і цяпер здабыўшы веды застасоўваюць іх у практыцы.

Вясною гурток закупіў 500 куранят, раздзяліўшы іх паміж ўсіх гаспадынь з мэтай развядзення гадоўлі птушак.

Як настануць зімовыя вечары, калі будзе больш часу, у Тафілаўцах ізноў распачнуцца практычныя курсы для жанчын.

(а. а.)

Шчытаўскі «аб'езд»

Раённае кіраўніцтва публічных дарог у Бельску праводзіць будаўнічыя работы на ўчастку шасэ Бельск — Гайнаўка ў аколіцы вёскі Шчыты. Наладзіла яно аб'езд гэтага ўчастка шасэ праз шчытоўскі гасцінец. Але-ж калі ўжо ладзіцца аб'езд дык трэба яго прыстасаваць да матаровай камунікацыі.

На гэтым гасцінцы ўтварылася такое скрыжаванне глыбачэзных калявін і балота, што не праедзе сюдыма ніякая легкавая машына. Зразу садзіцца на мель і грэзне па самую карасерыю! З Бельска на Гайнаўку немагчыма праехаць!

(с. я.)

М. ГАЙДУК.

А. Міцкевіч аб Беларусі і беларусах

Аб Міцкевічу напісаны тысячы кніг і артыкулаў. Сотні выдатных навуковых даследчыкаў вывучала і вывучае яго жыццё, літаратурную спадчыну, абставіны ў якіх ён жыў і пісаў. І не выпадкова — кожная дробязь, звязаная з імем генія і барацьбіта за свабоду народаў, заўсёды становіцца для нашчадкаў рэліквіяй. Пакаленні жадаюць захаваць на вечнасць і перадаць наступным памяць аб сваім вялікім продку. Дзесяцігоддзямі і сотнямі год, па крушынцы, з вялікай руплівасцю і пашанай збіраюць і дапаўняюць вобраз дарагога чалавека і прыносяць яго неўміручым праз стагоддзі, як прыклад, як вялікі свой гонар.

У музеі Міцкевіча ў Навагрудку, побач з асабістымі рэчамі паэта, рукапісамі твораў, рэдкімі выданнямі кніг, карцінамі, манументальнымі мармуровымі бюстамі і скульптурамі захоўваецца дрэва.

Сюды прынёс яго пажылы селянін - калгаснік. Беражліва вымаючы з хусцінкі кусок парахна, ён сказаў дырэктару музея:

— Я знайшоў яго ў Заоссі, на месцы, дзе стаяў дом Міцкевічаў... Захавайце — гэта ўсё, што засталося ад фальварка.

...Музей наведваюць дзесяткі тысяч людзей з усіх краін свету. Ва ўрачыстай цішыні праходзяць ад экспаната да экспаната, доўга затрымліваюцца пры кожным з іх. Людзі хочуць уявіць сабе чалавека, яго вобраз, у карыстанні якога былі гэтыя рэчы. Асабліва прыкоўвае ўвагу ўсіх сухі кусок парахна — «гэта-ж частка дома, пад страхой якога нарадзіўся ён...,» — думае кожны з іх. Так думаў і селянін — калгаснік, які падняў гэты бясцэннай вартасці кавалак парахна са свежай скібы раллі ў духмяны веснавы дзень і прынёс яго ў музей, каб захаваць як памятку.

Так шануе просты беларускі народ памяць аб Міцкевічу. Ён ўдзячны за спагаду і цёплыя адносіны, з якімі ставіўся да яго вялікі паэт.

А. Міцкевіч не згаджаўся з многімі, сучаснымі польскімі і рускімі нацыяналістамі, якія адмаўлялі права беларусам называцца народам са сваёй нацыянальнай мовай, культурай і гісторыяй.

А. Міцкевіч быў далёкі ад такіх шавіністычных меркаванняў. Пачуццё пашаны да беларускага мужыка - сейбіта нарадзілася ў сэрцы паэта яшчэ ў юнацтве. Міцкевіч многа думаў аб гісторыі Вялікага Княства Літоўскага. Знаёміўся са старажытнымі народнымі паданнямі, якія перадаваліся з вуснаў у вусны сярод беларускага сялянства Навагрудчыны.

Іменна, асабістыя разважанні Міцкевіча, а затым яго навуковыя доследы далі яму падставу сказаць:

„Ze wszystkich narodów słowiańskich Rusini, t. j. chłopi gubernii pińskiej, a po części mińskiej i grodzieńskiej, przechowali najwięcej słowiańskiego. W ich bajkach i pieśniach jest wszystko. Z zabytków pisanych tylko Statut Litewski pisany ich językiem, najharmonijniejszym i najmniej skażonym ze wszystkich języków słowiańskich. Życie ich całe w duchu. Na ziemi przeszli całą historię w okropnej nędzy i ucisku. Nawet ziemia, na której mieszkają, uboga, sucha, bezpłodna, piaski olbo bagna".

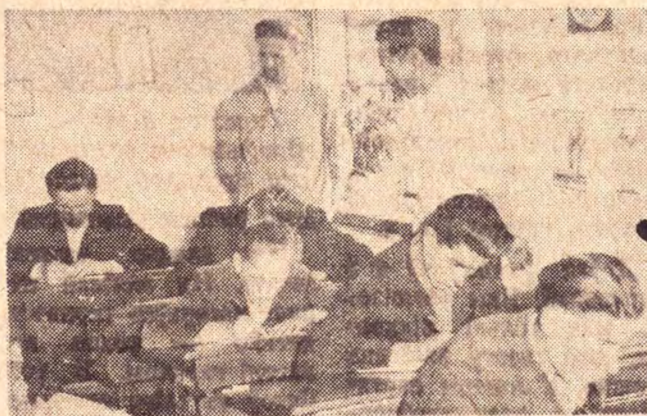
Праўда, у гэтым выказванні ёсць памылка. У той час, калі Міцкевіч пісаў гэтыя словы, для навукі не былі вядомыя помнікі старажытнай беларускай літаратуры, юрыдычныя дакументы, рэлігійныя творы, пісаныя на беларускай мове. Сёння яны сталі вядомыя і таму Беларусь займае першае месца па іх багацці і колькасці сярод іншых славянскіх краін.

Не пазбаўлены цікавасці меркаванні А. Міцкевіча аб гісторыі беларускай мовы і яе месцы сярод іншых славянскіх моў. І так, у лекцыі з гісторыі славянскіх літаратур, прачытанай 4 мая 1841 года ў Коледж дэ Франс, у Парыжы, Міцкевіч гаварыў: „Zdobywcy litewscy (маецца на ўвазе заваяванне літоўскімі войскамі зямлі Беларусі ў XIII—XIV стагоддзях), którzy najechali byli ziemie słowiańskie, toną w swoim podboju, stają się słowianami. Ten wielki przewrót polityczny odmienia takie wzajemne stanowisko języków, przesuwa ich granice, rozstrzyga o losach dialektów. Dialekt ruski, taki, jakim mówiono ongi za czasów książąt normandzkich, jaki istnieje w pomnikach XI, XII, XIII wieku, panował między Bugiem a Dnieprem; został on przyjęty przez zdobywców litewskich. Po rusku pisano prawa, układano statuty, był to język dworu i wojska, opierał się on ponadto na księgach liturgicznych słowiańskich. a

У адной школе

Да 1885 года ў сённешнім школьным будынку ў Падазеранах знаходзілася вясковая карчма.

Пасля доўгіх старанняў, захадаў вясковага насельніцтва царскі ўрад дазволіў адкрыць у вёсцы школу. З таго часу мінула ўжо 73 гады. Колькі моладзі вышла ў свет з гэтай школы, колькі настаўнікаў тут працавала, злічыць немагчыма. Некаторыя звесткі аб гэтым можна даведацца са школьнай хронікі, якая вядзецца ад канца XIX ст. па сённешні дзень. На працягу сваёй журналісцкай працы мне прышлося наведаць не адну школу. Падазеранская школа зрабіла на мне такое прыемнае ўражанне, што я пастанавіў напісаць аб гэтай школе.

Важны момант. Маладыя хлопцы здаюць экзамен, каб атрымаць пасведчанне аб заканчэнні пачатковай школы. Экзамен адбываецца ў прысутнасці школьнага інспектара Пекута (стаіць злева). Справа настаўнік А. Лясота.

Гурток юных натуралістаў у часе заняткаў, якія праводзіць настаўніца Вера Лясота.

Ад даўжэйшага часу працуюць тут настаўнікі муж і жонка — Вера і Алег Лясоты. Яны кіруюць Падазеранскай школай. Мала сказаць кіруюць, яны жывуць менавіта жыццём гэтай школы. Яны любяць сваю прафесію, душу і сэрца аддаюць гэтай працы.

Будынак школы агаролжаны плотам, які пастаўлены тут грамадскім чынам жыхароў вёскі, наагітаваных настаўнікам Лясотай. На панадворку школы і ўсюды ў памяшканні свеціць прыкладная чысціня. Дзеці пад наглядам і загадам настаўніка Лясоты пасадзілі прыгожы сад і клапатліва апякуюцца кожным дрэўцам. Вера Лясота сарганізавала ў школе гурток юных натуралістаў, у якім працуе 14 дзяцей. Гурток пастаянна працуе. Дзеці сабралі вялікую колькасць экспанатаў, наведваюць з настаўніцай розныя месцы аколіцы, — вывучаюць дрэвы, расліны, кветкі. Адным словам вывучаюць прыроду, а настаўнік такім чынам прышчапляе дзецям любоў і пашану да яе.

У вёсцы было некалькі асоб моладзі, якая не закончыла пачатковай школы. Алег Лясота зацікаўлены яе жыццём сарганізаваў вячэрні курс, каб моладзь магла дапоўніць сабе пачатковую адукацыю. Вечарамі, пасля цяжкага працавітага дня, Алег Лясота з жонкай Верай, займаліся з курсантамі. Вынікі працы — ужо ў гэтым годзе 7 хлапцоў здалі экзамены і атрымалі пасведчанне аб заканчэнні 7-класнай пачатковай школы.

Шмат чаго можна яшчэ напісаць аб працы Алега і Веры Лясоты, аб тым, як яны праводзяць урокі, якімі школьнымі дапаможнікамі, зробленымі сабою, забяспечылі школу, як заўсёды спатыкаюцца з бацькамі і абмяркоўваюць розныя справы школы, як выпрацоўваюць у дзяцей пашану для старэйшых і г. д.

Вынікам працы гэтых настаўнікаў з'яўляецца тое, што школа ў Падазеранах займае перадавое месца ў Беластоцкім павеце, а ў вёсцы няма хуліганства. Насельніцтва з пашанай адносіцца і да школы і да настаўнікаў.

Час-ад-часу, вечарамі, Вера Лясота схіляецца над школьнай хронікай і запісвае яе старонкі.

Хроніка Пачатковай школы ў Падазеранах Бел. павет, запісвана ад 1885 г.

Вучні працуюць у школьным гародзе.

Тэкст і фото — А. А.

Пісьмо са Шлёнска

Дарагая Рэдакцыя! Хочацца напісаць Табе некалькі слоў, у якіх выкажу сваю задаволенасць, што дае мне «Ніва».

«Ніву» чытаю ад першага нумара за выключэннем некаторых. Жывучы ў сваёй роднай старонцы на Беласточчыне я рэгулярна выпісваў «Ніву». Цяпер знаходжуся далёка ад Беласточчыны — аж на Верхнім Шлёнску, але таксама чытаю кожны нумар «Нівы», якая даходзіць і сюды. Няма слоў апісаць сваё вялікае задаваленне, калі купіўшы ў кіёску нашу беларускую газету пачынаю чытаць яе. Трымаючы ў руках «Ніву» адчуваю сябе так, як-бы гаварыў з самым блізкім і дарагім чалавекам з юнацкіх год, які расказвае аб родных аколіцах, аб знаёмых.

З «Нівы» даведваюся аб жыцці Беласточчыны, аб развіцці культуры і экаўомікі, што мяне моцна цешыць.

За мінулыя гады на нашай яшчэ адсталай Беласточчыне шмат што змянілася. Аднак шмат што яшчэ трэба зрабіць, каб звычайны селянін адчуў, што жыве ў атамнай эпосе.

Думаю, што не хутка давядзецца мне ізноў пабываць у сваёй роднай аколіцы. Але калі прыеду, дык напэўна заўважу вялікія змены. І каб так напраўду на вуліцах Бельска, замест вялікіх брукоўцаў быў асфальт або костка?! Каб на месцы пахілых гнілых хат на Беласточчыне сталі мураваныя дамы.

Гэтага жадаю не толькі я, але і ўсе тыя, якія разумеюць нашто жыве чалавек. Мабыць, не адзін жыхар Бельска задумваўся над тым: — чаму гэта нашае мястэчка не можа выглядаць так, як іншыя паветовыя мястэчкі ў цэнтральнай Польшчы? Падобных думак можа насоўвацца многа. Аднак часткова можна знайсці адказы на такія запытанні. Але не заўсёды яны могуць быць якімсьці апраўданнем.

Нейк міла было на сэрцы, калі чытаў аб тым, што школьнікі з Мыславіц на Шлёнску адведалі моладзь Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы.

На гэтым канчаю сваё пісьмо.

Да пабачэння.

УЛАДЗІМІР Д.
Пыскавіцы
Глівіцкі пав.

język cerkiewno - słowiański, studiowany uprawiany przez duchowieństwo ruskie, miał zasilać dialekt ruski, czyli rusiński.

Z drugiej strony, dialekt polski, jakkolwiek rozciągał się szeroko, aż po Śląsk, nie miał bytu urzędowego i prawnego. Kościół go odepchnął, nie był on dopuszczony do prawodawstwa. Bywały w języku polskim statuty i przywileje prowincjonalne; ale naogół prawa kanoniczne i państwowe pisano jeszcze po łacinie".

І далей гаворачы ўжо аб перыядзе пасля аб'еднання В. Княства Літоўскага з Польшчай, аб агульнадзяржаўным значэнні беларускай мовы, Міцкевіч заўважыў:

„Dodajmy, że miał on (г. зн. беларуская мова) oparcie w Jagiellonach, którzy mówili po rusku"

Акрэсліваючы месца сучаснай беларускай мовы ў сям'і ўсходнеславянскіх моў (такую сям'ю становяць: руская, украінская і беларуская мовы), Міцкевіч у лекцыі ад 21 студзеня 1842 года гаварыў:

„Język moskiewsko - ruski rozpada się na trzy narzecza. Narzecze południowe, małoruskie (г. зн. украінская мова) którym mówi około 10 milionów, jest niezaprzeczalnie najbardziej muzykalne, najbardziej poetyckie i dźwięczne; ale nigdy nie rozwinęło się na tyle, aby stać się językiem piśmiennictwa. Narzeczem Białej Rusi, nazywanym ruskim lub litewsko - ruskim, mówi również mniej więcej 10 milionów; jest to narzecze najbogatsze i najczystsze; było ono niegdyś uprawne: za czasów odrębności Litwy wielcy książęta posługiwali się nim w korespondencji dyplomatycznej. Narzecze wielkoruskie, (г. зн. руская мова), takaż sama liczba ludności, jest bardzo bogate i czyste (...) nie posiada ono jednak wzniosłej prostoty narzecza litewsko - ruskiego, ani też harmonijności i muzykalności małoruskiego".

Тут Міцкевіч, побач з каштоўнымі і адкрыўчымі як на яго час заўвагамі, дапусціў некалькі памылак. Перш-на-перш ён памылкова называе сям'ю ўсходнеславянскіх моў «językiem moskiewsko-ruskim», затым рускую, украінскую і беларускую мовы ён называе «narzeczami», г. зн. гаворкамі, у той час, калі гэта былі самастойныя нацыянальныя мовы. Акрамя гэтага ён памыляецца адносна колькасці людзей, якія гавораць украінскай (каля 40 мільёнаў) і рускай (каля 120 мільёнаў) мовамі. Аднačасова Міцкевіч несправядліва пазбаўляе ўкраінскую мову пісьменных помнікаў, яны існавалі, толькі Міцкевіч не ведаў аб іх. Адносна рускае мовы, якую А. Міцкевіч памясціў на апошнім месцы неабходна заўважыць, што ўжо ў часы Міцкевіча руская мова займала адно з галоўных месц у міжнародным становішчы, а шматлікія творы рускіх пісьменнікаў, багацце песень народных сведчыць аб яе выдатных мастацкіх якасцях, роўных з іншымі славянскімі мовамі.

Нягледзячы на памылкі А. Міцкевіча, якія ў асноўным абумоўлены ўзроўнем тагачаснай навукі і гістарычнымі абставінамі, галоўнымі для нас застаюцца тыя любоўныя, поўныя пашаны адносіны да беларускай мовы і беларускага народа аб якім ён выказаўся:

„....nie masz czystszego ludu niż kołtuniaste Białorusiny".

Асноўным з'яўляецца яшчэ і тое, што вялікі паэт высока цаніў беларускую мову, заслужана ставіў яе побач з іншымі славянскімі мовамі і часта браў з яе моўнага багацця словы для сваіх твораў.

Аб гэтым апошнім сведчаць шматлікія навуковыя доследы польскіх і беларускіх вучоных аб беларускім элеменце ў мове твораў А. Міцкевіча.

Невыпадкова і тое, што па сённяшні дзень на Навагрудчыне вясковыя дзяўчаты пяюць беларускую песню, словы якой амаль такія-ж, як у балладзе Міцкевіча «Світазянка» («Świtezianka»). Гэтая песня ўвайшла ў рэпертуар беларускай капелы Р. Шырмы. Навука не можа вырашыць ці гэта народная песня, якую чуў А. Міцкевіч і потым стварыў па яе матывах балладу, ці арыгінальны твор паэта пераклаў беларускі народ і ўвекавечыў у сваёй песні.

На заканчэнне хацелася-б прывесці словы вялікага паэта, якімі ён пачынаў свае лекцыі па гісторыі славянскіх літаратур, звяртаючыся да слухачоў - студэнтаў палякаў і рускіх, чэхаў і славакаў, сербаў і харватаў, беларусаў і украінцаў, гаварыў:

„Język i literatura tworzą jedyny węzeł między naszymi ludami; przez literaturę czujemy się wszyscy braćmi i synami jednej ojczyzny".

І тут-жа выказаў сваю вялікую надзею на аб'еднанне ўсіх славянскіх народаў, якой суджана было здзейсніцца толькі ў нашыя часы:

„Tak, Panowie, w murach tej sali pragnę widzieć symbol naszego przyszłego zjednoczenia".

М. Гайдук

У гарцэрскім лагеры

На ўзвышаным беразе Нарвы, паблізу вёскі Малыя Самулкі, у Бельскім павеце, працягаецца вялікі сасновы лес. З другога боку ракі, як вокам ахінуць, зялёныя лугі і сенажаці, на якіх здалёку віднеюць стагі сена. Тут, паміж гэтымі лясамі і лугамі, ляніва коціць свае воды Нарва.

Еду з-пад Страблі ў бок Самулак. Тут недзе знаходзіцца гарцэрскі лагер. Паварочваю на ледзь прыкметную лясную сцяжынку. З-за кустоў, як з-пад зямлі, вырасшы паказваецца гарцэр у форме аб задзёрыстым выглядзе з палкай у руках.

Самі сабе будуем сталовую.

Міраслава Валанцея гарцэры называюць «астролагам». Ён зрабіў сабе «назіральную станцыю» і прадказвае пагоду, што ўсе качаюцца са смеху.

Што-ж было рабіць? — ісці за гэтым «грозным» вартаўніком да каменданта лагера. Праз момант я ўжо сядзеў ля шатра, ішла вясёлая гутарка аб руплівым радасным жыцці лагера. Тут у лагеры «Нараў», знаходзяцца гарцэры з Бельска. Гайнаўкі і Семятыч.

Камендант Уладзімір Лазінскі і камендантка — гарцэрка Зоф'я Федаровіч, вельмі цікава расказваюць аб жыцці і працы гарцэрскага лагера, але мне, так як калісьці і сам быў гарцэрам, хацелася прыглядзіцца зблізку самым гарцэрам.

Камендант павёў мяне па лагеры. Што некалькі метраў стаяць вялікія зялёныя шатры, унутры якіх відаць ложкі. Тут стацыяніруе атрад «трапёраў», там «індзейцаў» і інш.

Усюды рух. У адным ідуць заняткі па страявой падрыхтоўцы, у другім па фізкультуры, іншыя ізноў уладжваюць сталовую. Гарцэркі падрыхтоўваюць вечар ля кастра, вывучаюць вершы, песні, скетчы, адным словам мастацкую частку. Атрады дзяўчынак маюць лагодныя назвы: «эдэльвейс» (шаротка), «ружы», «рабіны».

Доўга хадзіў я зачараваны хараством жыцця гарцэрскага лагера. Хацелася проста перадзецца ў гарцэрскі мундзір, нырнуць у паток шпаркага, бурлівага гарцэрскага жыцця і разам з імі — «трапёрамі», «індзейцамі», «эдэльвейсамі» — спяваць песні, поўзаць, арганізаваць паходы, кастры і г. д.

Доўга размаўляў я з гарцэрамі. Яны расказалі мне толькі цікавага, што газету запісаць можна. У лагеры сарганізаваны падрыхтоўвачны курс для звеннявых атрадаў, арганізуюцца начныя паходы, развіваецца культурна - асветная дзейнасць. Гарцэры плануюць сарганізаваць «дзень палявых работ». У гэты дзень яны выйдуць памагаць сялянам пры ўборцы збожжа, будуць апекавацца сялянскімі дзяцьмі і іншыя работы выконваць.

Ой смачны суп з гароху, калі папрацуеш шчыра праз дзень.

Гарцэркі ў шэрых форменных мундзірках пад кіраўніцтвам важатай Крысціны Папроцкай рыхтуюць праграму мастацкай часткі на вечар ля кастра.

На зямлю прыпаў змрок. На вялікай паляне загарэўся гарцэрскі касцёр — вакол яго паселі гарцэры. З усіх бакоў зышліся вясковыя людзі. Праграма падрыхтавана гарцэрамі была перапоўнена гумарам.

Трэба было пакінуць лагер і ад'ехаць. Я быў ўжо далёка, а за мною ўсё яшчэ, з дымам кастра, над дрымучым борам, водамі Нарвы і пахучымі асаладай лугамі неслася гарцэрская песня:

«Шуміць, шуміць стары лес»...

Тэкст і фота —
А. АМІЛЬЯНОВІЧ

Кутох гаспадыні

Варэнне з агрэсту

Пры прыгатаванні варэння з агрэсту, ягады звычайна наколваюць або надразаюць і выдаляюць семя. Агрэст для варэння трэба браць крыху недаспелы, калі ягады дасягаюць сваіх нармальных размераў, але яшчэ пругкія і вельмі кіслыя. З пераспелых ягад, хоць і салодкіх на смак нельга прыгатаваць добрага варэння.

Ягады трэба пачысціць, выдаліць плоданожкі і сухія вяночкі затым наколоць. Для наколвання бяруць звычайны корак ад бутэлькі і ўтыкаюць у яго некалькі тоўстых іголак або булавак, канцы якіх павінны выступаць з корка на 4—5 міліметраў. Наколатыя ягады кладуць у халодную ваду на 20—30 мінут. Замест наколвання можна надразаць ягады і выдаліць семя, затым прамыць іх халоднай вадой. Пры гэтым семя, якое засталося ў ягадах, канчаткова выдаляецца, усплывае на паверхню вады.

Дужы Ясё

(Працяг са стар. 3)

Вось у гэтыя дні на пераездзе пачынаецца сапраўды кіпучае жыццё. Цэлы дзень у носкавай карчме піруюць вясёлыя гулякі. А вечарам на берагу ракі запальваюцца трапяткія вогнішчы і задушэўныя песні не змаўкаюць амаль да самай раніцы.

— ...Э-э-й ухнем, э-э-й ухнем... — недзе далёка над туманнай ракой нясе рэха любімую арэльшчыкамі «Дубінушку» — сумную бурлацкую песню. Аднак найцікавейшымі ў гэтыя дні з'яўляюцца традыцыйныя спаборніцтвы арэльшчыкаў — хто дужэйшы.

— А ну, давай падужаемся, — звяртаюцца падвыпіўшыя арэльшчыкі адзін да другога.

Умомант арэльшчыкі робяць круг вакол барцоў і з захапленнем сочаць за іх яраснай барацьбой. Вядома, хто выйдзе пераможцам, таму і агульная пашана, і аўтарытэт, і што найважнейшае, з ім кожны хоча выпіць.

Аднойчы з кампаніяй гулякаў у носкаву карчму зайшоў высокі, як дуб, здаравяка, арэльшчык з дальняй ляснай вёскі Качкі — чорны, як цыган Цімоха. Калі кампанія падпіла, пачаліся спаборніцтвы. Цімоха ўжо мо' з 20 арэльшчыкаў палажыў на лапаткі і ніхто ўжо не адважваўся яму супрацьставіцца.

— Ды што-ж, гэта салома, а не барцы, — з пагардай гаварыў Цімоха, — не паспееш дакрануцца, а яны ўжо падгінаюць ногі.

Цімоха так разышоўся, што нават у карчму не стаў пускаць тутэйшых арэльшчыкаў.

— Сорам з такою шалухою піць, — гаварыў ён

— Бяда, — кажуць тутэйшыя арэльшчыкі, — гэта-ж ганьба для усёй нашай аколіцы.

— Ды ці-ж не знойдзецца сярод нас такі, які правучыў-бы задавалу - Качкоўца? — пыталі яны.

— А мо' Ясё? — падказаў нехта.

— Не захоча, — адказаў другі, — Ясё не любіць выхвальвацца сваёй сілай.

— А ўсё-ж давайма паспрабуем, мо' згодзіцца, — прапанаваў першы.

Яны накіраваліся ў карчму Нохіма.

Ясё быў тутэйшы, з Рыбакоў. З выгляду ён амаль нічым не розніўся ад іншых сялян. Шырокаплечы, прысадзісты, вельмі спакойны і працавіты чалавек. Толькі сілу меў незвычайную. Бывала, паедзе Ясё ў лес да вывозкі дрэва, дык калі сам не падыме за верх клёца, не будзе яго класці на воз. Конь не пацягне.

Аднойчы быў такі выпадак. На Яна вярталіся хлопцы з фэсту ў Нараўцы. Падмацаваўшыся гарэлкай на станцыі, яны пачалі прабаваць сваю сілу. Ля станцыі ляжалі 18-пудовыя чыгуначныя рэйкі. Мала тут знайшлося такіх, што ўдваіх патрапілі падняць з зямлі такую рэйку. Усё-ж-такі 9 пудоў выходзіць на чалавека. Быў тут і Ясё. Ён паволі падыйшоў да рэйкі, узяў пасярэдзіне рукамі і ўзняўшы яе амаль да барады, зрабіў абарот і лёгка палажыў на месца. Прысутныя анямелі ад здзіўлення.

— Вось гэта ды сіла, — у захапленні прашаптаў нехта.

З таго часу і пачалі называць Яся Дужым.

Дужы Ясё таксама арэльнічаў. Аднак гарэлкі ніколі ў рот не браў. Таму і ў носкаву карчму не заходзіў. Затое любіў пасядзець у Нохіма, ды цадзіць праз зубы з поўдня квартачку піва, закусваючы селядцом. Тут яго і сустрэлі арэльшчыкі, ды пачалі выкладаць справу.

— Не ў тыя дзверы папалі, — лаканічна адказаў Ясё, — я не дужаюся.

— Зразумей-жа ты Ясю, справа тут не толькі ў дужанні. Трэба-ж ратаваць гонар нашай аколіцы. Бач, прыехаў Качковец, ды разышоўся, быццам на сваім панадворку, у карчму не пускае, гэта-ж сорам нам усім, — пераконвалі яго арэльшчыкі. Тут яны пашапталіся, ды падсунулі Ясю яшчэ піва, непрыкметна падліўшы туды кілішак гарэлкі.

— Ну, калі ўжо гаварыць аб гонары аколіцы, дык пайшлі, — выпіўшы, ды яшчэ прыкусіўшы, згадзіўся Ясё.

Хутка, калыхаючыся на каблукаватых нагах з носкавай карчмы вышаў Цімоха.

— Хто яшчэ тут асмеліўся дужацца са мною? — забубніў ён.

— Я хацеў-бы паспрабаваць, дзядзечка, — ціха адказаў Ясё.

— Га-га, га, га! — зарагатаў Цімоха, — у цябе-ж, дзяцюк, яшчэ матчына малако на губах не абсохла а ўжо дужацца са мною лезеш. Глядзі, костачкі паламаю. — пагразіў ён.

— Нічога, дзядзечка, яны ў мяне моцныя. Дык што-ж, паспрабуем, — спакойна прапанаваў Ясё.

— Давай! — згадзіўся Цімоха і, развёўшы магутныя рукі, прыгнуўшыся, быццам зубр, рушыў на Яся.

Схапіліся і застылі на месцы. У Цімохі ад натугі на спацелым ілбе, быццам вяроўкі, выступілі сінія жылы. У Яся пачырванеў карк.

— Кідай дзядзька, бо я пачну, — прагаварыў ён.

Цімоха захрыпеў, напружыўся з усіх сіл і — нічога, нават не зварухнуў Яся.

— Ну цяпер трымайся, дзядзька! — ускрыкнуў Ясё і, натужыўшыся, прыпадняў Цімоху і грукнуў яго вобземлю. Застагнала маці - зямелька, раскінуў Цімоха шырока рукі, ды не падымаецца. На губах яго выступіла чырвоная пена.

— Не буду я ўжо, браткі больш дужацца, — прагаварыў ён дрыжачым голасам.. Яго падхапілі пад рукі і павялі да ракі ў арэльскую будку.

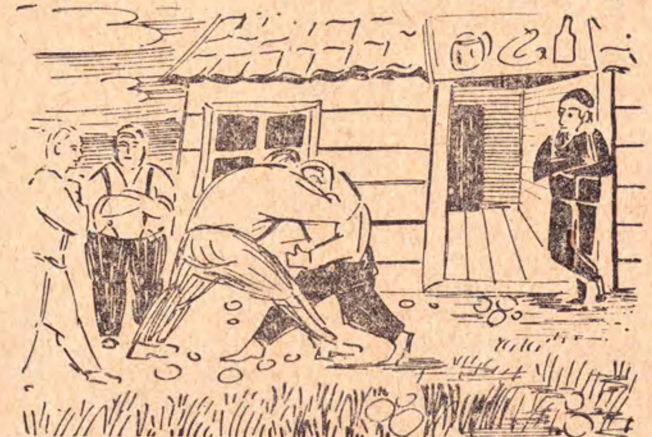
Гонар аколіцы, дзякуючы Дужаму Ясю быў уратаваны.

Шмат гадоў мінула з таго часу. Ад носкавай карчмы і следу не засталося. Закінулі арэльку сяляне. Ды і рака цяпер ужо не такая. Рэчышча яе паглыбілася, а вады ў ім зусім мала. Цяпер і плыты па ёй не змаглі-б пайсці. Аднак памяць аб той мінуўшчыне жыве ў нашых вёсках.

У летні спякотны дзень старыя дзядулі, былыя арэльшчыкі, збяруцца на берагу ракі ля пераезду, закураць люлькі і, гледзячы ў далечыню ракі, успамінаюць мінулае. Асабліва яны любяць ўспамінаць аб дужым Ясю, аб яго незвычайнай сіле.

Ад іх і пачуў я гэта.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Моладзь Сакольскага павета

Гурткі Саюза сялянскай моладзі ў Сакольскім павеце ўсё шырэй разгортваюць сваю дзейнасць.

Асабліва вялікую актыўнасць праяўляе гурток Саюза Сялянскай моладзі ў вёсцы Сідэрка, у якім налічваецца 20 членаў у тым 16 дзяўчат. Там існуе маладзёжны хор, якім кіруе Люба Дземянчук. Кіраўнік хора сама вельмі прыгожа спявае. Яна, як і ўсе члены гуртка любіць таксама спорт.

Мастацкай самадзейнасцю і спортам «заразілася» і моладзь вёскі Кнышэвіч. Там гурток атрымаў ужо ад Павятовага праўлення ССМ мяч і сетку. На асаблівую ўвагу ў працы Кнышэвіцкага гуртка — заслугоўваюць мясцовыя настаўнікі, а перад усім маладая настаўніца Ірына Бароўская, якая пакладае шмат намаганняў у развіццё культурнага жыцця вёскі.

Дзяўчаты гэтай вёскі дамагаюцца курсу шыцця і гатавання, а хлопцы маторнага курса. Такія курсы — як сцвярджае старшыня павятовага Праўлення ССМ, будуць арганізаваны восенню.

Амаль усе гурткі ССМ у Сакольскім павеце, а ёсць іх 45, рыхтуюцца да свята маладосці, якое адбудзецца 22 ліпеня.

Між іншымі актыўна рыхтуецца да гэтага свята гурток ССМ у вёсцы Барвіха. Існуе там дзве секцыі, мастацкай самадзейнасці і спартыўная.

У Сакольскім павеце некаторыя дзяўчаты з гурткоў ССМ бяруць удзел у конкурсе на найпрыгажэйшы агародчык у вёсцы. Пакуль што найбольшыя дасягненні маюць дзяўчаты з Старой Разадранкі і Старой Халароўкі.

Павятовае Праўленне ССМ разгортвае ўсёбаковую дзейнасць. Многа ўвагі прысвячаецца таксама і турыстам. Вось напрыклад 13 ліпеня 120 чалавек ездзіла на краязнаўчую экскурсію ў Аўгустаў. Найбольшай папулярнасцю сярод моладзі карыстаюцца маладзёжныя фэстыны. Вось, напрыклад, 6-га ліпеня ў Макаўлянах адбыўся маладзёжны фэстын, з якога юнакі і дзяўчаты навакольных вёсак вывезлі многа прыемных уражанняў.

Не мала таксама Павятовае Праўленне ССМ удзяляе ўвагі пашырэнню сельскагаспадарчых ведаў. У хуткім часе будуць сарганізаваны экскурсіі ў паветы Беластоцкі і Монецкі, дзе моладзь пазнаёміцца з формамі працы добрых гурткоў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, пазнаёміцца, як хлопцы і дзяўчаты вывучаюць новыя метады апрацоўкі зямлі, як вучацца атрымоўваць высокія ўраджаі на сваіх палях.

— Такія гурткі сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, — як сцвярджае Старшыня Павятовага Праўлення ССМ — будуць сарганізаваны восенню пры большасці гурткоў ССМ.

Такім чынам а ініцыятыве Павятовага Праўлення ССМ і пры яго выдатнай дапамозе, моладзь Сакольскага павета разгортвае культурную, спартыўную і сельскагаспадарчую дзейнасць.

(м. х.)

Чын у Сацах

У вёсцы Сацы, Гайнаўскі павет была такая дарога, што вазы, праязджаючы, дамаліся. Новы солтыс — Васіль Грыгарук, сарганізаваў дарожны чын. Зараз з вясною распачаліся першыя работы. Людзі працавалі актыўна. Вось напрыклад, гаспадар Янка Марчук, сын Карпа давёз 60 фурманак камення і да таго колькі дзён працаваў на месцы.

Дарога ў Сацах ужо пабудавана. Яшчэ апошні масток і работа будзе закончана.

Сёння ў Сацах ёсць прасторная вуліца з тратуарам па баках. Вартасць чыну гаспадароў вёскі Сацы склала 250 тысяч злоты.

Дарога будзе служыць вёсцы дзесяткі год.

Тэкст і фота — А. А.

Гал. рэдактар Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA“

Organ Białoruskiego Tow. Społ.-Kult.

Adres redakcji Białystok ul. Wesołowskiego nr 1 tel. 25-89

Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa“

Redaguje Kolegium

Warunki prenumeraty

Miesięcznie — 2 40 zł
Kwartalnie — 7 20 zł
Półrocznie — 14 40 zł
Rocznie — 28 80 zł

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch“

Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę“ przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju

Cena prenumeraty zagranicą kwartalnie 10.15 zł, półrocznie 20.30 zł i rocznie 40.60 zł

Należność za prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch“ Warszawa

BZG Nakł. 5.500 E-1

Цэны

на рынку ў Беластоку на дзень 15 VII.

жыта 100 кг	260 265 зл.
авёс 100 кг	280—290 зл
бульба 100 кг	140—145 зл
саланіна 1 кг	— 27 зл.
масла 1 кг	46— 49 зл.
трускалкі 1 кг	4— 5 зл.
ягады чырвоныя шклянка	1,50 -1.80 зл.
ягады чорныя, шклянка 70 гр	— 1 зл.
капуста галоўка	— 3 зл
яйка, пара	— 3 зл.
смятана 1 літр	16— 19 зл.

Хачу паступіць на беларускую філалогію

Прашу паінфармаваць мяне, як можна паступіць на беларускую філалогію? Паходжу з беларускай сям'і. Ведаю і люблю беларускую мову. Хочацца яе болей вывучыць, пазнаць. Не ведаю толькі, ці ў гэтым годзе можна яшчэ дастацца на аддзяленне беларускай філалогіі?

МІКОЛА ФІЛОНІК
Ольштын

АД РЭДАКЦЫІ: — Аддзяленне беларускай філалогіі існуе пры Варшаўскім універсітэце. Першыя экзамены на І год аддзялення беларускай філалогіі ўжо адбыліся. Аднак намячаецца правесці яшчэ адны экзамены на І год ужо ў канцы месяца жніўня з увагі на новы прыплыў кандыдатаў.

Усе патрэбныя дакументы для паступлення на вышэйшыя школы, трэба слаць заказным пісьмом на адрас Варшаўскага Аддзела Беларускага грамадска-культурнага Таварыства:

— Zarząd Oddziału Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. WARSZAWA, ul. Senatorska 8 (do rąk J. Turonka).

Такія вечарынкі арганізаваць часцей

Аддзел Рускага культурна - асветнага таварыства ў Беластоку ў мінулую суботу наладзіў вечарынку, якая адбывалася ў святліцы Раёна дзяржаўных лясоў па вул. Ліповай 51. Вечарынка прайшла вельмі ўдачна. Зышлося многа беластачан - беларусаў, палякаў і рускіх.

На пачатку выступілі ўдзельнікі рускага аматарскага хору пры Галоўным Праўленні Рускага таварыства з Варшавы. Была праспявана таксама наша мясцовая папулярная беларуская песня — «Баба Ксютка, дзед Тамаш»... Канферанс'е прачытаў некалькі рускіх гумарыстычных апавяданняў.

У далейшым выступаў эстрадны аркестр. Забава працягнулася да позняй ночы. Паміж танцамі былі наладжаны рускія таварыскія гульні.

Такія вечары Беластоку патрэбны часцей.

(ся)

Наш юрыст раіць

Адказы на пытанні чытачоў

Грам. Г. А. Беластоцкі павет пытае, ці можа ён даходзіць сваёй часткі спадчыны па бацьку, які памёр у 1942 годзе, у той час, калі Г. А. быў заграніцай. Ён вярнуўся ў Польшчу толькі ў 1956 годзе.

Спадчынныя справы вырашаюцца паводле таго закону, які абавязваў у часе смерці спадкадаўцы. Калі бацька памёр у час вайны, то справа разглядаецца па праву, якое абавязвала там перад вайной з 1939 г. У Беластоцкім павеце абавязваў у гэтым часе X том збору праваў паводле якога, той хто не заявіў сваіх праваў на спадчыну ў працягу 10 год ад смерці спадкадаўцы — траціць спадчынныя правы. Пагэтаму, калі іншыя наследнікі пастаўяць на судзе закід давёнасці, то суд не будзе магчы вырашыць справы на вашу карысць.

Нельга ўстрымоўваць ініцыятыву

Солтыс Янка Максімчук паказвае месца, на якім хочуць пабудаваць вялікую рэмізу.

У вёсцы Трасянка, Гайнаўскі павет, ёсць ахвотніцкая пажарная каманда. Каманда мае шмат патрэбных прылад і абсталяванняў, як маторную помпу і іншае.

На грамадскім сходзе было пастаноўлена пабудаваць у вёсцы пажарніцкую рэмізу, дзе можна было-б выдзяліць месца на склад пажарнікам і памяшканне на вясковы клуб. Грамадская рада нарадовая прызначыла на гэта 28 тысяч злоты. Сяляне купілі цэмент, зрабілі пустакі, навазілі камення, жвіру і засталося толькі распачаць працу, але тут не абышлося без бюракратыі.

Аказваецца, што на пабудову рэмізы патрэбны план - праект. Гэты план праект маецца зрабіць Павятовая пажарніцкая камендатура ў Гайнаўцы. Ужо колькі часу прайшло, а праект усё яшчэ не зроблены. Ці гэта мае прыдаць ахвоты да працы? Не! Насельніцтва вёскі ўжо хоча будаваць рэмізу, а ў павеце спакойна адказваюць — няма праекта»

Толькі для закаханых

Сардэчныя тайны

Ляжаць перадамною лісты маладых дзяўчат і хлапцоў, узрослых людзей, якія пішуць аб адной і той-жа справе, менавіта аб раўнівасці, якая амаль усюды існуе, паміж закаханымі.

Істота раўнівасці заключаецца ў тым, што чалавек, які кахае, хоча мець каханую асобу, як нейкую сваю ўласнасць.

У літаратуры спатыкаецца моманты, дзе апісваецца раўнівасць як сляпое пачуццё, якое ўзнікае ў выніку недаверанасці. Ці ў сапраўдным каханні можа выступіць раўнівасць? Не!

Узаемная вернасць і давер'е ў каханні — вось асноўны сродак, пры дапамозе якога можна пазбегнуць непаладкаў і захаваць шчырую любоў паміж двумя асобамі. У сапраўдным каханні ніколі не павінна быць раўнівасці — гэта не толькі непрыемнае, а проста агіднае пачуццё.

Калі хто з вас з гэтым не згодны, дарагія чытачы, тады выкажыце свае думкі.

СЭРЦАЙКА

Маланка хоча быць паняй

(Працяг са стар. 8)

— А навошта-ж мне тут браць зямлю ў гэтай дзірцы. Паедзем туды, дзе культура. Там дзесь каля Водры, каля Шчэціна і Кашаліна, кажуць поўна зямлі і будынкаў і вялікія сады, у якіх расце вінаград і памідоры такія вялікія, як у нас гарбузы. Вось туды і паедзем. Возьмем цэлы маёнтак.

— Чакай, чакай, нічога не разумею, ніяк не магу сцяміць. Грошы, грошы, скуль браць грошы!!!

— Не патрэбны грошы, казна ўсё дае, калі ласка, бяры і нічога не бойся. Пакуль прыйдзе пара за ўсё выплачваць казне, то мы памрэм, а пакуль што пажывем па-панску.

— Не, ашукваць сваю народную ўладу я не хачу і не буду. А пры тым мы старыя, працаваць цяжка мы не можам.

— Ці я дурная працаваць? На тое я і хачу быць багатай, каб не працаваць. Хай людзі на нас за нашае дабро папрацуюць. Аддам з палавіну зямлі ў арэнду, а самі будзем у палацы сядзець ды і праз вакно паглядаць як чэлядзь працуе ў маёнтку пана Марціна і вяльможнай пані Маланкі.

— Маланка, калі ты так хочаш мець многа зямлі, жывёлы, прасторныя новыя і вялікія хлявы, то запішыся ў вытворчы кааператыў. Добра? Там усё ёсць апрача вінаграду і памідораў гарбузовай велічыні. А панаваць я не хачу. Я добра помню словы нашага Багушэвіча: «Малілася бабулька да Бога, каб я панам ніколі не быў»...

Пасля гэтых маіх слоў Маланка не толькі язык распусціла, але нават за кісялёўку хапілася.

— О, бедная мая галованька, якая-ж, я нешчаслівая з гэтым таўкачом!

Справа куплі зямлі кляшчом учапілася ў мазгі Маланкі. Толькі аб гэтым яна і думае і гаворыць і нават спрасоння мармыча. Мае пераканanні не дзейнічаюць. Баюся вось аднаго, каб не прыйшлося Маланку адпраўляць у Харошчу.

А можа гэты панскі чад пройдзе?..

ДЗЕД МАРЦІН

Усякая ўсячына

Колькі на свеце старых людзей

На свеце налічваецца звыш 200 мільёнаў людзей у 60-гадовым узросце. Працэнт насельніцтва пажылых гадоў узрастае. Калі ў 1900 годзе ў Еўропе людзі ў гэтым узросце складалі 9 працэнтаў, то цяпер маем ўжо іх 14 працэнтаў.

Горадам з найбольш даўгавечным насельніцтвам з'яўляецца Вена. У Еўропе на першым месцы стаіць Аўстрыя і Францыя, у якіх налічваецца 16 працэнтаў насельніцтва ва ўзросце звыш 60 год, а на апошнім месцы — Іспанія і Грэцыя.

Музыкальныя зладзеі

У глыбокай ночы на ціхай вуліцы ў Афінах жыхары паблізкіх дамоў пачулі музыку і спевы. Трох мужчын пад акампаніямент спявалі сэрэнады. Калі гэта людзям надаела і хтосьці больш нервовы паведаміў паліцыю, тая не знайшла ўжо «артыстаў».

Паліцыя сцвярдзіла, што пад гукі гэтай музыкі былі абрабаваны тры паблізу знаходзячыеся крамы.

Канцэрт блізнюкоў

У Англіі адбыўся канцэрт блізнюкоў, у якім удзельнічала 1.000 блізнюкоў розных нацый і рас. Назіральнікі сцвярджаюць, што ў большасці блізнюкі да сябе не падобныя.

Белавежа

Зямля наша выдатная, ад вякоў Белавежскай Пушчай славіцца. Польскія гетманы, рускія князі, нямецкія канцлеры — ўсе яны прыязджалі ў пушчу пазахапляцца вяковай прыгажосцю прыроды. Вядома, ад такіх гасцей зубры, серны і лосі хаваліся як найдалей у пушчу, як людзі ад гітлераўскай пацыфікацыі. Куля выстрэлена вяльможнай рукой звярам не падабаецца, а ў Белавежскай пушчы даўно дзіўны парадак устанавіўся.

Калі ў пушчы страляе шэры чалавек, тады авантура падымаецца. Віноўнага шукаюць пад кожным дубам, а калі паважаная асоба страляе, тады зачароўваюцца і гатовы зубра за хвост цягнуць, каб пад стрэл паставіць. Калі здарыцца хіб, тады зубра абвінавачваюць, што ён насустрач кулі не выйшаў.

Калісьці Герынг лгаў, што выстраліў у зубра, а той задзершы хвост пачаў вакол бегаць. Бачыць зубр, што куля яго даганяе, схаваўся за дуб, але тут яна яго і спасцігла.

Потым старэйшы гітлераўскі брахун, Гебельс даказваў, што гэты зубр быў ужо стрэляны, цар Міколка ў яго страляў — не папаў, Рыдз Сміглы страляў — прахібнуў, а нямецкая куля зубра злавіла.

Нашаму народу Белавежская пушча заўсёды родным домам была. Усе, хто не хацеў схіляць галаву перад свастыкай, хаваліся паміж яе дубамі. Фашысты ўсюды прыбівалі напіс: «Толькі для немцаў», а ў Белавежскай пушчы на кожным дубе чыталі: «Немцам уваход забаронены».

Цяпер наша пушча рыхтуецца сустракаць заграпічных гасцей. Турыстам вельмі хочацца паглядзець на жывых зуброў і пераканацца, што гэта не перамаляваныя каровы. За сваю цікавасць турысты нашы доларамі заплацяць і тамы зубры ў пушчы з радасці падскакваюць.

Як вядома, на сусветным рынку абніжаюцца цэны на вугаль і масла, а на зуброў цана аднолькавая, тут мы канкурэнцыі не маем.

На захадзе тэхніка высокая, а інкубатара на зуброў не выдумалі. А ў нас у Белавежскай пушчы зубры на волі размнажаюцца і аблізваюцца з задавальненнем, што турысты валюту прывязуць, каб зубры маглі заграпічных гасцей аглядаць.

Дзядзька Лявонь.

На вуліцы

Аднойчы, калі англійскі пісьменнік Свіфт ішоў па вуліцы, проста перад ім затрымаўся нейкі маладзён і сказаў:

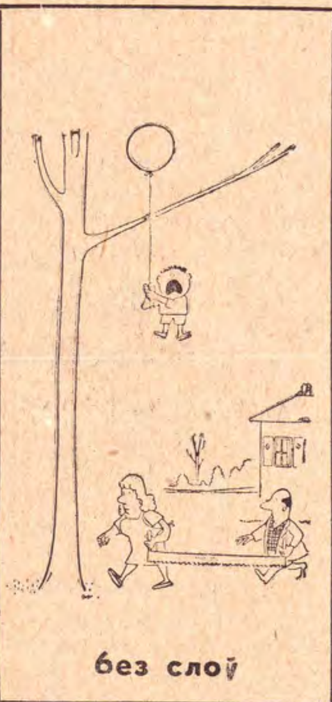
— Я ніколі не ўступаю месца дурню.

— А я заўсёды гэта раблю, — сказаў Свіфт і спакойна адступіў убок.

Будзеце каяцца

Аднаго вучонага, запыталі маладыя хлопцы. Як ён ім параіць, жаніцца ці не?

— Ці ажэніцеся ці не ўсёроўна будзеце пасля каяцца адказаў вучоны.

без слоў

ПРЫПЕУКІ

Коля Олі дровы коле,
Оля ў клетачку кладзе.
Оля Колю выглядае,
Коля вечарам прыдзе.

Марысю, Марысю,
Бяду вельку маю,
Прапіў свае боты —
Басяком гуляю.

Конікі буланкі!
Паламалі санкі.
Чым-жа я паеду
Да сваёй каханкі.

Прыслаў
ІВАН ІГНАЦЮК
Беласток

Англічане пра амерыканцаў

Англічанін, які трапіў у адзін з амерыканскіх гарадоў, доўгі час не мог адрозніць хлопцаў ад дзяўчат. Аднойчы ён спытаў выпадковага суседа:

— Скажыце, хто гэта там з сігарэтай у зубах, з каротка пастрыжанымі валасамі і ў вузенькіх штоніках — малады чалавек ці дзяўчына?

— Вядома, дзяўчына, — адказаў сусед, — гэта мая дачка.

— Прабачце, — крыху збянтэжыўся англічанін. — Ніколі - б не падумаў, што вы яе бацька.

— А я не бацька, — быў адказ. — Я яе маці.

Філасофская крама „Мудрачарпаліца"

(Купляем і прадаем бясплатна)

Калі аднойчы мудрэц ехаў на асле ў свой сад, захацелася яму дарогай справіць патрэбу. Ён скінуў з сябе верхнюю адзежу і палажыў на асла, а сам прайшоў некалькі крокаў наперад і ўсеўся за дрэвам. У гэты час аднекуль узяўся злодзей і ціхенька ўзяў і панёс адзежу мудраца.

Мудрэц вярнуўся і бачыць — адзежы няма. Ён неадкладна зняў з асла сядло і надзеў сабе на спіну, а асла ўдырыў моцна кнутом і сказаў: «як-жа ты дазволіў украсці? Калі прынясеш мне адзежу, тады звярну табе сядло».

Ідучы па дарозе, мудрэц знайшоў аслінную падкову, абрадаваўся і сказаў: «Цяпер яшчэ-б тры падковы знайсці і аднаго асла, і я больш не буду пехатой хадзіць».

Маланка хоча быць паняй

Люблю я наша лета, хоць яно не раз бывае вельмі прыкрае: даждлівае і халоднае. Як пакажуцца грыбы, я яшчэ да ўсходу сонца бяру кошык, або кашэль, іду ў бор і абыходжу ўсе «грыбныя» месцы. І не вяртаюся дамоў, пакуль не напоўню пасудзіну.

У лесе толькі спакою, толькі суладдзя, толькі красы. Сядзеш на амшалы пень, дастанеш люльку з капшуком, насыпеш самасейкі, махнеш пару разоў крэсівам аб скалку і губка занялася ад маленькай іскаркі. Пацягнеш раз, два; у цыбуку засквярчыць табачны «сос». Назойлівыя камары аддаляюцца і загарэлая шыя пазбаўлена «сечаных банак».

Люблю таксама ціхай, прыгожай раніцай выскачыць з вудачкай на Нараў.

На рацэ ты бачыш ціхую, спакойную плынь вады, любуешся ўквечанымі берагамі ракі. Часамі якая хваля ўкрадкам наблізіцца да берагу і ціха цмокне — пацалуе яго. І... засароміўшыся паплыве далей. Ад часу да часу пражэрлівы шчупачок дасць суса над паверхней вады, ловячы вялікага камара, стракозу, або маляўку. І не раз падумаеш: прыгожы свет, цудоўная прырода, толькі паганы чалавек...

Здаецца так бестурботна і спакойна можна было-б дабіць да канца свой жыццёвы шлях, каб не... Ну, што вы думаеце? Каб не Маланка! Яна хіба і па смерці не дасць спакою.

Кінуўшы вокам на яе, кожны скажа: ну баба, як і кожная іншая, не павінна, здаецца, нічым розніцца ад вясковых жанчын, якія з любасцю ці з агідаю выконваюць свае штодзённыя абавязкі. Яна, напрыклад, дакладна ведае, які хлапец і да якой дзяўчыны ходзіць, калі хто будзе жаніцца і з якой дзяўчынай. Яна за восем месяцаў наперад ведае, якая маладзіца цяжарная, якая дзяўчынка ў сяле «не такая», якая «паслізгнулася», калі, дзе і з кім. Мала гэтага, яна дакладна разбіраецца ў палітычных падзеях, як унутраных так і заграпічных.

І чаго яна толькі не ведае: якія ў аколіцы найлепшыя і сумленыя самагоншчыкі, а якія жулікі, што падсыпаюць у брагу расцёрты на парашок курыныя і вераб'іны памёт, каб самагонка лепш брала за мазгі і за нутро. Але аб гэтым яна нікому не расказвае, бо не лічыць за сакрэт.

Ага, адносна сакрэту. Я часам, калі хачу, каб якая звестка хутчэй разышлася па людзях, паклічу Маланку і скажу: «Маланка, я табе скажу пад вялікім сакрэтам (тое і тое), глядзі-ж нікому ні гу-гу, ні слова!» Ужо хопіць гэтага, каб Маланку выбіць з калеі штодзённага нармальнага жыцця. Усялякая работа ў яе з рук валіцца. Яна сама не свая. То ў адно акно гляне, то да другога падбяжыць. І глядзіш, як яна немаведама калі вымкнецца з хаты і хуценька да кумы Агаты. Усё ёй пад «вялікім сакрэтам» прашэпча. Адсюль да Параскі, да Альжбеты Антосевай, да Ганулі Канцовай і ўрэшце вяртаецца дамоў спакойная і задаволеная, зваліўшы з плеч «суровы цяжар».

Такім вось чынам можна ўсякую звестку і «найбольшы сакрэт» распаўсюдзіць з маланкавай скорасцю.

Я нераз прабаваў пажурыць Маланку за здраду «сакрэтаў», але яна проста і шчыра адказвала:

— Мне лягчэй было-б насіць двухпудовы цяжар за плячыма, чым «сакрэт». І чым большы «сакрэт», тым цяжэй яго насіць.

Дык чым-жа мая Маланка розніцца ад сваіх кумачак? А вось тым, што кумачкі нянькаюць унукаў, моляцца Богу, чакаюць глыбокай старасці і ўрэшце смерці. Мая-ж Маланка апошнімі часамі аб смерці і думаць не хоча. Яна жадае багацтва і доўгага жыцця. Яна хоча быць паняй.

Аднойчы вярнуўшыся з сяла пры вячэры кажа мне:

— Ведаеш, дзед, што я табе скажу, хопіць нам ўсё жыццё сядзець у беднаце і нястачы. Я ўсё жыццё марыла аб тым, каб быць багатай. Каб мець многа зямлі і жывёлы. Каб мець новую прасторную хату і ўсе вялікія, новыя будынкі. Нагараваліся мы ўжо даволі. Ты ведаеш, што багаты і ў будні святкуе, а бедны і ў свята гаруе. Вось настаў час, калі жыццё наша можа змяніцца. Мы мусім быць багатымі, бо і прыказка кажа: пакуль з багатага пух, то з беднага дух. Я сёння, будучы ў Сымонавых, даведалася, што казна прадае зямлю. Дальбо прадае, аб гэтым хлопцы вычыталі ў газетах. Там вось так выразна і дабітна стаіць, што казна прадае зямлю ўсім, хто толькі захоча і колькі захоча. Бяры хоць цэлы маёнтак, а выплачваць будзеш, калі захочаш. І тут Маланка аж захліпалася ад вобразнага апавядання аб будучым багацтве. Ад радасці аж слёзы гарохам пакаціліся па маршчыністым твары яе.

Я слухаў, слухаў гэтыя «творчыя планы» Маланкі і забыўся, што прада мной стаіць «панская яда» — шчавель і астыўшая бульба ў мундзірах. Улучыўшы той момант, калі Маланка змоўкла, выціраючы хвартухом слёзы шчасця, я зірнуўшы на яе, з вялікай дозай падазрэння, што яна бедненькая ад глуздоў ад'язджае, пачаў з некаторым ўсхваляваннем казаць:

— Маланка, ці не ў гарачцы ты! Ці ты прыпадкам блёкату не аб'елася? Перахрысціся ты, можа цябе нячысты наведаў? Адкуль-жа мы возьмем грошай на зямлю і на тое багацце, якое супакою табе не дае? Тут на порткі не збярэш 172 зл., а захацела зямлю купіць!

— Людзі, здаецца, лічаць цябе разумным чалавекам, а ў сапраўднасці, то ў тваёй макотры няма клёпу ані на капеечку. Кажу табе, казна ўсё дасць і зямлю і грошы на зямлю і будынкі, і жывёлу, і ўсялякае снасцё, толькі змілуйся, бяры.

— Скуль-жа казна возьме зямлю і ўсё іншае, што ты пералічыла? Каля нас і не відаць і не чуваць прадажнай зямлі.

(Працяг на стар. 7)